

Forord

I sidste halvdel af 80'erne og starten af 90'erne tilbragte jeg lange perioder i Moskva, i andre russiske byer som Novosibirsk og i mange af de besatte lande i Østeuropa.

Det første halvår 1986 var jeg i Moskva som studerende på den kommunistiske ungdomsskole tilhørende Komsomol, kommunistpartiets ungdomsorganisation. Her fik jeg en komplet uddannelse i de teorier og praksis, som drev Sovjetunionen og den kommunistiske verden. Og de kommunistiske partier i den vestlige verden – hele vejen til Danmark.

Her lærte jeg den særegne Moskva-russiske mentalitet at kende og fik alle de input, som har skabt ideerne til denne bog.

De unge mennesker fra Komsomol, jeg mødte dengang, fortsatte i stor skala over i den nye administration. Meget sandsynligt er nogle af dem i dag blandt Putins nærmeste rådgivere og idéskabere.

Sovjetunionen *strikes* back.

Vita

Jeg standser et øjeblik. Mine øjne glider op over døren og låser på Marias blik. Hun overskuer hele verden hen over Århus med solen lige i øjnene.

“Beskyt mig!” hvisker jeg.

Mine øjne glider ned over hendes krøllede kjole til den enorme lysebrune dør foran mig. Den er stor og tung. Jeg kan næsten ikke klare den, presser hårdt og klemmer mig ind. Forårssolens stråler forsvinder med dørens knirkende lukning bag mig. Jeg går gennem det stille kirkerum med en klapren fra mine støvler mod det hårde flisegulv. Mine hænder er svedige, jeg savner min Josef imellem dem, men jeg vil det her, mit sidste håb. Her er en svag lugt af røgelse og det gamle træværk. Højt over koret står de grå stenstatuer af apostle med en paraply af sten over hovedet. Men de møder ikke mine øjne. Jeg har svært ved at få luft. Er udmattet. Kan ikke overskue, hvordan jeg skal tale med præsten. Jeg står stille, trækker vejret dybt ned i lungerne, puster ud og ser mod skriftestolen i siden, drejer derover og sætter mig ind i det lille, endnu mørkere rum.

“Vil De skrifte, frue?” kommer det fra præsten med en sød duft af bolsjer.

“Tilgiv mig mine synder. Jeg kom her for at skrifte.”

“Herren være med dig. Lad mig høre dit skriftemål.”

“Fader. Jeg er i fare.”

“Hmmm, hvorledes det?”

“Min mand, Arne, truer mig konstant. Han siger, at jeg ikke er klar til at opdrage vores lille dreng ... Han er fra '67, fire år gammel.”

Han hoster let. Mumler derpå, mens bolsjet drejer i munden: “Hvad svarer du ham?”

“At jeg er alene med den dreng, med Josef. At han ... Arne ikke er

hos os. At Arne skal forlade os, hvis han ikke vil os. Men han bliver ude af sig selv. Skriger, at han må arbejde, at jeg ikke laver noget, at jeg er uduelig, at han burde kaste mig ud ad vinduet. Ned på gaden på Trøjborg, så naboerne kan se, hvor uduelig jeg er." Jeg læner mig tilbage og suger endelig luften ned i lungerne.

"Er han ikke hjemme om aftenen?"

Orglet starter med en tung basgang i kirkerummet. Jeg pauser et øjeblik og lukker tonerne ude af mit i forvejen summende hoved.

"Nej. Han er sammen med kommunisterne. Også i weekenderne. Planlægger revolution og ting og sager. Samler ind til kommunistavisen. Hvad ved jeg?"

"Hmmm. Har du talt med barselshjælpen om det her?"

"Alle har for travlt. Ingen tror på, at han går videre ... gør mig ondt. De synes, at jeg er et rodehoved. En hippie. At der er noget galt med mig. Det er derfor, jeg bekender det her i skriftestolen, fader." Jeg lader hånden glide under øjet og fjerner en tåre.

"Hmmm ..." Bolsjet slår igen mod tænderne, den sødlige duft slår igennem tremmerne mod mig. "Kan du ikke gå til politiet, hvis du føler dig truet?"

"Fader ... det er ikke synligt det her. Han har slået mig. Givet mig lussinger med flad hånd." Jeg knækker forover og græder nu. "Men det er ikke synlige skader. Jeg tror snart, at han slår mig ihjel. Men jeg kan ikke få politiet til at røre en usynlig sag."

"Jeg kan kun hjælpe dig med bøn. Jeg har fuldstændig tavshedspligt. Du skal gå til politiet med den sag."

Jeg bider mig i underlæben og stirrer stift på ham. "Bed for mig, fader. Det er det bedste."

"Ahem." Han læner sig frem mod gitteret ind mod mig og skygger for lyset bag sig. Rummet bliver mørkere endnu. Duften af hans bolsjer bliver endnu kraftigere. "Jeg er her i et åndeligt embede. Jeg vil bede for dig og din familie med dig. Men du skal gå til myndighederne med de trusler, du fortæller her."

Jeg snøfter. "Ja, fader. Men bed nu med mig."

"Vi tager *Hil Dig Maria*."

*"Hil dig Maria, fuld af nåde!
Herren er med dig!
Velsignet er du iblandt kvinder
og velsignet er dit livs frugt, Jesus.
Hellige Maria, Guds Moder!
Bed for os syndere,
nu og i vor dødstime.
Amen."*

Morgen i Århus

Jeg sidder på mit værelse, på sengekanten, og ser igennem døren til køkkenet, at han, Josef Stalin, kigger skråt ind mod mig. Han var generalsekretær i verdens førende kommunistparti, i USSR, men døde i 1953. Så min far Arne syntes i 1967 – altså 14 år senere – at det var på høje tid at få en ny Josef på banen. Mig. Stalins øjne står fast under kasketten og stirrer direkte ind i mit værelse. På mig. Så kommer den voldsomme elektriske knurren, og jeg mærker fysisk, at han tager et stramt greb om halsen på mig. Jeg åbner munden for at få vejret. Kan næsten se, at musklerne strammes om Stalins kæber, at det tunge overskæg vibrerer, at fordybningerne i panden mørkner. Jeg ved også godt, at det er Arnes køleskab, ved siden af Stalin i køkkenet, som laver den intense elektriske knurren. Men siden jeg flyttede ind her, har jeg følt, at den voldsomme elektriske brølen er Stalin. Jeg har aldrig lukket døren helt i. For den elektriske brummen fra Stalin – og Arnes gamle franske køleskab – vil bare vække mig en gang i timen, hvis jeg ikke kan se den originale Josef. Larmen er intens, jeg suger luften helt ned i maven. Han er her ikke.

Sådan er det hos os. Arne har altid sagt, at mennesker kommer og mennesker går. Ligesom alt andet i naturen. Intet er evigt. At Vita – altså min mor – forsvandt før tid, skal jeg derfor ikke græde over. Hun havde en god tid på planeten jorden, fik et barn og blev derpå så psykisk syg, at hun ville dø.

Med sin mærkelige katolske tro.

“Fred med det,” sagde Arne. “Hun regnede med at komme derop,” fortsatte han og pegede op i loftet, mens hans store latter rungede gennem lejligheden på Trøjborg i Århus.

Køleskabet er stille igen. Mit blik glider op ad dørpanelet og langs hjørnet mellem de grå vægge over døren, videre op over det hvide loft og stopper dér, der hvor krogen sad.

På det tidspunkt i 1972 var jeg fem år gammel. Måske kun fire, hvis det var før den 2. maj. Arne har aldrig fortalt mig datoen. Hullet efter krogen har siddet der en del år efterfølgende. For jeg kan huske det, fra da Arne overdrog mig værelset. Der var jeg vel en 7-8 år gammel. I dag er jeg 17. Nu står mine øjne stille mod punktet et stykke tid.

Arne smed alle billeder af hende ud. Han kunne ikke holde ud at tænke på det mere, sagde han. Så hængte han nogle billeder af Stalin op i stedet. Og det billede med kasketten i køkkenet. Stalin var også død. Men det var ikke personligt på samme måde for Arne. Og mig. Jeg er egentlig lidt ked af – eller rettere ærgerlig over – at jeg ikke kan se Vita. Jeg mener selvfølgelig ikke at *se hende* i en evighed. Jeg vil bare lige tjekke ud, hvordan jeg ligner hende.

Jeg ser ned på mine slidte cowboybukser. Lader mine smalle, lange fingre glide over de slidte knæ. Bukserne kunne jeg have solgt i Vilnius sidste sommer. Mine øjne glider over på plastikglobussen med en elektrisk pære indeni. Finder Vilnius i Litauen. Damen i Vilnius var måske en slags mor, bare en lille smule mor. Jeg havde aldrig været så tæt på en kvinde tidligere i mit liv. Og så i Litauens hovedstad. Millimeter fra dét. Jeg ved godt, at jeg ikke må tænke på mor og sex i samme åndedrag. Men ...

Damen spurgte mig “Hey tourist?” og kiggede på mine nye cowboybukser. “Where are you from?”

“From Denmark,” svarede jeg. “Århus,” tilføjede jeg – sandsynligvis meningsløst for en litauer. Men jeg ville gerne tale lidt med hende her. Jeg holdt violinen bag mig. Den havde jeg købt tidligere samme dag i en lille instrumentforretning. Lige efter en af de smukke broer over *Neris*, som lå badet i det dejligste solskin. Nu var den lidt i vejen.

“Wanna have some fun with *Vitalija*?”

Jeg kiggede tvivlsomt på hende. “How much?”

“Your trousers,” sagde hun og pegede på min bukser.

Nu blev det lidt uoverskueligt for mig. Jeg kunne ikke gå gennem byen uden bukser. Var hun ude på at gå hjem til mig? Hun kiggede på mig. Mørke øjne og virkede lidt sigøjneragtig. Men store bryster. “*Dollars*?” prøvede jeg.

“20.”

“Where?”

“Come with me, baby. Around the corner. I’m Vitalija, come with me, be happy.”

Det spændte i kæben. Og jeg svedte. Ikke så meget, som hvis det havde været en pige på en café i Århus. Men alligevel. Jeg humpede efter hende og kiggede mig omkring efter danskere, kriminelle, sikkerhedspoliti, hvad ved jeg. Alt kunne nemt gå galt. Hendes brede røv vuggede foran mig. Jeg følte mig alt for smal og høj bag hende. Stadig med en violin bag ryggen. Usikkerheden blæste i mit hoved. Går det, Josef? Eller går det slet ikke?

Panikken tog magten over mig. Jeg vendte mig i et spring. Gudskelov var her få mennesker i den bagende middagshede. Jeg løb ned ad de varme gader og tilbage mod floden Neris. For at krydse over broen til vejen mod hotellet. Min krop slappede mere af i fuld sprint med en violin svingende ved siden end bag Vitalija. Så meget, at jeg kunne tænke mig om et øjeblik, mens jeg snappede efter vejret og navigerede mellem de gamle huse i de smalle stræder. Jeg vidste, at det *ikke* ville være godt at møde Arne lige der. Så jeg satte tempoet ned. Gik langsomt og pustende hen til en bænk under et træ på Neris’ kant. Jeg faldt ned på bænken, kiggede ned ad den dybe bred og samlede mig for at slappe af. Lagde violinen ved min side. Trak vejret roligere igen og lukkede øjnene et øjeblik. Her duftede det tungt af sommeren – og der var støjende insektsummen over lugten fra den beskidte flod. Jeg tænkte over, at jeg stadig var jomfru. Eller jeg havde faktisk *næsten* været sammen med en pige. Nok til at jeg var fuldstændigt udmattet.

Jeg kiggede på min violin. Eller kunne det være en violin, når den ikke var af rigtigt træ? Det var faktisk svært at vurdere. Den føltes plastikagtig. Men måske det bare var træet, de behandlede sådan. Malede med plastiklak? De havde jo meget træ i Litauen.

Jeg gik tilbage til min far på hotellet. Med violinen, så han vidste, at jeg havde lavet noget fornuftigt på min tur. Hverken han eller jeg kunne spille violin. Guitar var han rigtig skrap på. Og jeg kunne nogle akkorder, som dækkede det meste af revolutionsmusikken – som far kunne lide. D, A7 og E. Måske snyde-G eller A-mol oveni. Men han accepterede sandsynligvis, at jeg havde brugt flere timer derinde med violinen. Det var en del af min marxistisk-leninistiske uddannelse, at gå alene ud og udforske verden. Jeg ville ikke fortælle ham, at manden

i violinforretningen omgående havde spottet, at jeg måtte være fra vesten. Han ville meget gerne have vestvaluta. Først som betaling for violinen og derpå for at veksle nogle lokale rubler for vestvaluta. Jeg fortalte ham, at min far holdt øje med mine penge, og at jeg insisterede på at betale med rubler. Manden forsikrede mig, at jeg var velkommen tilbage, hvis jeg skulle ombestemme mig. Han havde flere violiner – og jeg havde vel familie?

Jeg gik ind på værelset og hørte far trække ud i toilettet. Lagde violinen foran mig på bordet. Han trådte ind i værelset.

“De har ikke styr på toiletafløbet her i vasalstaten. Endda i et splinternyt hotel. 85 meter højt. Jo jo, flot skal det være. Glasfacade og hele pivtøjet. Men kan man trække ud? Njet njet,” kom det i stød fra ham. “De kunne godt bruge et besøg af nogle gode, røde håndværkere fra Århus midtby.”

Jeg tænkte, at Arne ikke var rigtig rasende på hotellet, når han sagde sit kærlige *njet njet*. Så var vi mere ovre i en kammeratlig reprimande.

Han kiggede op og så endelig violinen.

“Har du købt en violin?” Han stillede sig hen foran vinduet, så jeg sad i mørket under hans enorme skygge. “*Burgøjer*-violin?” Så grinede han og løftede instrumentet op. “Jeg håber, at det er bedre håndværk end toilettet.” Han klimprede lidt på strengene. “De går meget op i lokale traditioner herovre. De har altid kunnet lide violinens triste lyd. Sidde om bålet og lytte til violinens klagesang. Græde over de tabte brødre, nazisterne dræbte. Landet var så hårdt ramt, først af naziernes myrderier og derpå af kaosset, da Sovjetstaten kom med socialismen og først måtte jage nazisterne ud – og derpå kapitalisternes lakajer.”

Vilnius *lød* også af skov og dunkle træer. Grantræer.

Det talte Arne også om i flyveren fra Leningrad. Allerede her var vi udenfor normalen. Folk var fulde ombord, flyet virkede knirkende og på sammenbruddets rand. Og så var der gods på nogle af sæderne. Mine øjne blev ved med at søge nabosædet for at regne ud, hvad det var, de havde stillet der. En kasse med noget tæppe over. Var der levende dyr indeni? Arne tog fat i mig, skubbede mig hen over sig selv, ind på sædet og hen til vinduet. “Nu flyver vi, Josef. Du skal kigge UD ad vinduet. Se ned på de mægtige skove i Sovjetunionen, verdens